

ANISOMERIDEUM – toffellavar

Toffellavsfamiljen Monoblastiaceae, Monoblastiales

Göran Thor

Anisomeridium karaktäriseras av trentepohlioid fotobiont, svarta perithecier vars väggar har ett K+ grönaktigt pigment och består av ± icke hoppressade hyfer och saknar vanligen celler från barken, asci med en grund och bred okulärkammare, sporer 1(–3)-septerade utan tydlig perispor och nästan alltid osepterade makrokonidier. *Acrocordia* har en vårtig perispor, *Arthopyrenia* har också ett pigment i perithecieväggen vilket är K+ grönaktigt men väggen består av en blandning av hoppressade hyfer och celler från barken. *Strigula* har en smal okulärkammare i ascustoppen och septerade makrokonidier.

Bål tydlig till otydlig, gråvit–blekt grågrön. Fotobiont trentepohlioid. Perithecier svarta, halvklotformiga; perithecieväggar med ett K+ grönaktigt pigment; excipulum tydligt, upptill brunsvart, nedtill tunnare och blekt brunt till ± färglöst; pseudoparafyser bestående, smala, långcelliga, förgrenade och anastomoserande. Asci nästan cylindriska med 1– tholus, okulärkammare grund och bred, med 8 sporer. Sporer färglösa, 1(–3)-septerade, utan tydlig perispor. Pyknid svarta. Konidier kan vara mikro- eller makrokonidier.

Bål C–, K–, KC–, Pd–, UV–; inga lavsubstanser.

Litteratur: British Lichen Society vol. 37 (2023).

- 1 Med koniska pyknid ur vilka makrokonidier ofta är utskjutande som en vit tråd av konidiemassor; perithecier finns eller saknas *A. polypori*
- Perithecier finns; pyknid om finns ± runda 2
- 2 På sten; perithecier –0,3 mm i diameter; sporer 11–18 × 4–7 µm *A. carinthiacum*
- På bark 3
- 3 Den undre sporcellen mycket längre än den övre (Norge) *A. ranunculosporum*
- De 2 sporcellerna liklånga, den undre något kortare än den övre eller den övre sporcellen bredare och omkring dubbelt så lång som den undre sporcellen 4
- 4 Perithecier 0,3–0,5 mm i diameter; sporer (9–)12–16 × 4,5–6(–7) µm *A. biforme*
- Perithecier 0,15–0,36 mm i diameter; sporer 12–23 × 3–6 µm 5
- 5 Sporer 1(–3)-septerade, (3–)4,5–5(–6) µm breda, sporcellen ovanför det primära septat omkring dubbelt så lång som den undre sporcellen *A. polypori*
- Sporer 1-septerade, 3,5–4,7 µm breda, sporceller ± liklånga (Norge) *A. viridescens*

Anisomeridium biforme toffellav

Bål vanligen tydlig, vit till blekt grå. Perithecier 0,3–0,6 mm i diameter, först något insänkta, senare sittande. Sporer äggformiga–klubblika–spolformiga,

1-septerade med septum ofta placerat något nedanför mitten med den övre cellen bredare, (9–)12–16 × 4,5–6(–7) µm. Pyknid av två typer, (a) 0,1–0,2 mm i diameter, halvklotformiga med rundade–ellipsoida makrokonidier, 2,3–4 × 1,8–2,7 µm och (b) 0,04–0,1 mm i diameter, ± insänkta, med rundade mikrokonidier 1–1,5 µm i diameter.

På bark av lövträd som ask, ek, poppel etc., även på en. Sk–Gst, ma.

Kan i fält ofta kännas igen på talrika, olikstora perithecier och talrika pyknid. *Acrocordia gemmata* har större perithecier (0,5–1 mm i diameter) och längre sporer (15–30 µm långa) med en vårtig perispor.

Anisomeridium carinthiacum stentoffellav

Perithecier –0,3 mm i diameter, till hälften insänkta. Sporer 11–18 × 4–7 µm. Konidier 4–5 × 1,5–2 µm.

På sten vid vatten. Srm Upl, rr.

En dåligt känd art och enda svenska arten i släktet som alltid växer på sten.

Anisomeridium polypori trädbaslav

Bål oftast otydlig, vitgrå till blekt grågrön. Perithecier 0,15–0,25 mm i diameter, först något insänkta, senare ± sittande. Sporer smalt ovala–spolformiga, 1(–3)-septerade, sporcellen ovanför det primära septat omkring dubbelt så lång som den undre sporcellen med den övre cellen bredare, (12–)14–20(–23) × (3–)4,5–5(–6) µm. Pyknid av två typer, (a) 0,08–0,15 mm i diameter och 0,1–0,56(–0,76) mm höga, spetsigt koniska med rundade–ellipsoida makrokonidier, 3,5–4,5 × 1,8–3 µm vilka ofta är utskjutande som en vit tråd av konidiemassor och (b) 0,05–0,1 mm i diameter, ± insänkta, klotformiga, med stavformiga–smalt ellipsoida mikrokonidier, 2–3 × 1–1,3 µm.

På lövträdsbark, ofta vid trädbaser. Sk–Dlr Hls ÅsL LyL PL, a

Typiskt är små, spetsigt koniska pyknid med makrokonidier. Perithecier saknas ofta men om sådana finns kan arten skiljas från *A. biforme* på mindre perithecier samt längre och smalare sporer. En vanlig men lätt förbisedd art vilken möjligen blivit vanligare under senare tid. *A. robustum* vilken hittills bara är känd från Storbritannien på ek och tysklönn, skulle kunna finnas i Sverige. Den har större pyknid (0,2–0,6 mm i diameter) och makrokonidier vilka är 5,5–6,5 × 2,5–3 µm.

Anisomeridium ranunculosporum

Bål insänkt och otydlig, vit till blek, ofta orangeaktig i fält (från fotobionten). Perithecier 0,22–0,36 i diameter, ofta matta till med en pruina bestående av ett tunt lager av celler från barken. Sporer 1-septerade, den undre sporcellen mycket längre än den övre, insnörda vid septat, 14–16 × 4,5–5,7 µm. Pyknid vanliga, av två

typer, (a) 80–120 μm i diameter med 0(–1)-septerade, cylindriska–spolformiga makrokonidier, 7,5–10(–12) $\times$ 3,5–4,3 μm och (b) 30–60 μm i diameter, med stavformiga mikrokonidier, 3,5–4 $\times$ 0,5–0,8 μm .

På bark av hassel och järnek i Norge.

Hos övriga arter är de två sporcellerna likstora eller den övre sporcellen upp till omkring dubbelt så lång som den undre sporcellen.

Anisomeridium viridescens

Bål insänkt och otydlig, vit till blek, ofta orangeaktig i fält (från fotobionten). Perithecier 0,14–0,20 i diameter, $\pm$ blanka. Sporer 1-septerade, den övre sporcellen tydligt bredare än den undre, ofta insnörda vid septat, 12–17 $\times$ 3,5–4,7 μm . Pyknid vanliga, 40–50 μm i diameter med (a) osepterade, cylindriska makrokonidier, 9,0–10,5 $\times$ 2–2,5 μm eller (b) osepterade, äggformiga–cylindriska–stavformiga mikrokonidier, 4–5 $\times$ 1–1,3 μm .

På bark av hassel i Norge.

Hos *A. polypori* är sporcellen ovanför det primära septat omkring dubbelt så lång som den undre sporcellen.